

CUPRINSUL

I. ARTICOLE

- REDACȚIA, *Colaborarea actuală dintre Bisericile ortodoxe ruse și române în sprijinul prieteniei dintre popoarele Uniunii Sovietice și poporul român.* 579—589
GH. BRATU, *Textele liturgice ca izvor de învățătură* 587—602
Prof. A. SARCERDOȚEANU, *Cîteva observații cu privire la documentele lui Mircea cel Bătrîn pentru mănăstirea Tismana.* 603—614
D. ALEXANDRU, *O luminoasă figură de monah cărturar: Grigorie Rîmniceanul* 615—633

II. COMEMORARI

- Pr. I. IONESCU, *Trei sute de ani de la moartea mitropolitului Varlaam al Moldovei (1632—1653, † 1657)* 634—640

III. MATERIAL OMILETIC

- Arhim. BENEDICT GHIUȘ, *Creațiunea după sfînta Scriptură* 641—647

IV. CRONICA BISERICESCA

A. — ARHIEPISCOPIA CRAIOVEI

- Pr. I. IONESCU, *Sfînșirea bisericii Adormirea Măicii Domnului din orașul Turnu-Severin; Sfînșirea bisericii din satul Urdinița; Festivitatea deschiderii noului an școlar 1957—1958, la seminarul teologic Moșteni-Craiova* 643—653
Pr. EUGEN RADULESCU, *Sfînșirea bisericii din parohia Pîria, raionul Strehaia* 653

B. — BISERICILE ORTODOXE SURORI

- PATRIARHIA DIN CONSTANTINOPOL, *Strădini în vizită la patriarhul ecumenic; Vizită patriarhală; Activitatea arhiepiscopului Athenagoras de Thyatira;*
MUNTELE ATHOS, *Cîteva date despre manuscrise; Vizitatori inoportuni;*
PATRIARHIA ALEXANDRIEI, *Congresul comunităților ortodoxe din Egipt și raporturile dintre Stat și Biserica ortodoxă; Înalți funcționari de Stat egipteni decorați de patriarhul Alexandriei.*
PATRIARHIA ANTIOHIEI, *Sesiune sinodală; — Vizita unor episcopi ruși la Damasc.*
PATRIARHIA IERUSALIMULUI, *Biserica Sfîntului Mormînt; Decorări.*
BISERICA ORTODOXA GREACA, *Alegerea și înscunarea noului arhiepiscop al Atenei și a toată Grecia, Theocitos.*
BISERICA ORTODOXA GREACA ÎN ȚĂRILE DIN APUS, *Biserici noi*
BISERICA ORTODOXA BULGARA, *Moartea mitropolitului Ștefan*
BISERICA ORTODOXA DIN FINLANDA, *Participarea unui trimis al patriarhului ecumenic la Congresul tineretului ortodox (Prof. TEODOR M. POPESCU)* 653—660

C. — BISERICILE ETERODOXE

- BISERICA COPTA A ABISINIEI (ETIOPIEI), *Discuții preliminare la problema autocefaliei (Prof. TEODOR M. POPESCU)* 661

M.O.57/9-10

MITROPOLIA OLTENIEI

REVISTA OFICIALĂ A ARHIEPISCOPIEI CRAIOVEI ȘI A EPISCOPIEI RIMNICULUI ȘI ARGESULUI

ANUL IX, Nr. 9—10

SEPTEMBRIE—OCTOMBRIE 1957

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
SECȚIA CULTURALĂ A SFINTEI ARHIEPISCOPII A CRAIOVEI

Autorul ține să se știe pentru înțelegerea iconografiei creștine că, datorită simbolismului, nu există în arta creștină o deosebire adevărată între real și ireal de pildă, între animalul real și cel fabulos; între animalul sălbatic și cel domestic, între monstrul imaginar și o fiară realmente înspăimântătoare. Fericitul Augustin scrie undeva în mod foarte tipic: important este a medita semnificația obiectelor și nu de a discuta, și nu de a cerceta autenticitatea faptului.

Datorită unui simbolism excesiv, după părerea noastră, artele decorative au putut să primească un oarecare impuls remarcabil de dezvoltare. Pe linia simbolismului medieval de pildă, existau animale care simbolizau spiritul bun și animale care simbolizau spiritul rău. Există însă și excepții, — constată autorul, — căci animale ca de pildă leu, sau șarpele, simbolizează spiritul bun uneori, iar altele simbolizează și spiritul rău. Această ambivalență este încă un element de seamă în simbolistica medievală. Dar nu numai la animale găsim o ambivalență, ci și la oameni.

Dintre toate simbolismele, cel mai fecund pentru iconografia creștină, după Louis Réau, este simbolismul tipologic, sau simbolismul concordanței dintre Vechiul și Noul Testament. Această concordanță nu este decît una dintre multiplele aplicațiuni ale simbolismului. Autorul nostru consideră ca important pentru iconografia creștină că simbolismul tipologic este și procedeu de explicare al Bibliei și în același timp este și un procedeu de demontare a adevărilor Sîntei Scripturi, prin faptul însăși al concordanței.

Este de luat în considerare în iconografie, că, în spatele fiecărei figuri a Noului Testament trebuie văzut în siligurană, prefigurată, personajul concordant din Vechiul Testament. Cine va privi cu asemenea ochi iconografia creștină din Evul mediu, acela o va înțelege cu mult mai bine decît altfel, fără acest simbolism tipologic. Poate că vom înțelege acum în ce fel arta realistă a individualizărilor portretistice, care s-a dezvoltat începînd cu Renașterea, a putut să apară numai într-o epocă în care s-au pus bazele cercetării științifice care a avut ca promotori în Italia pe un Galileo Galilei, de pildă, în Anglia pe un Bacon, în Franța pe un Descartes.

Autorul nostru constată că simbolismul tipologic este alit de adînc înrădăcinat în spiritualitatea medievală și în iconografia creștină, încît chiar alegerea însăși a motivelor este dictată de tipologie (t. I, p. 207). Operele care ilustrează această afirmație sînt foarte numeroase. Autorul relevă în special operele de artă bizantine din secolul al V-lea și al VI-lea, precum și vitraliile apusene din secolul al XIII-lea, ca și picturile și tapițeriile sfîrșitului de Ev mediu.

Arta tipologică și-a format chiagul la mînăstirea Saint Denis, în jurul anului 1140 (E. Mâle). Cu toate aceste armonii și concordanțe simbolice, există, cum remarcă autorul nostru, în arta creștină a Evului mediu anumite anacronisme. Lucrul se vede, în special în costumația sfinților, unde mai ales se observă aceste anacronisme. Care sînt explicația acestui fenomen? Autorul nu-l aprofundează. Oare sînt însemne aceste anacronisme spargerea unității de concordanță simbolică?

Aici este o problemă de rezolvat. Oare, anacronismele se explică prin imixtiunea faptului brut netransfigurat care se impune prin sine, fără nici o altă recomandare de la spate, din ce în ce mai mult? Dar ce semnificație are acest lucru? Autorul se mulțumește să vorbească despre o influență a teatrului și a predicii religioase, deci a unor elemente din domeniul practicii religioase, asupra iconografiei. După părerea noastră aceste anacronisme au salvat arta iconografică creștină din perspectiva ultimă a unui abstracționism dezolant, din perspectiva unei arte creștine fără viață. Iată cum apreciază mai precis aceste anacronisme însuși autorul: „La transposition anachronique des événements du passé dans le costume et le décor contemporain n'est qu'un travestissement superficiel, un simple rhabillage des thèmes iconographiques, qui n'altère pas profondément leur signification" (t. I, p. 289). Motivele iconografice odată create, au evoluat chiar și numai după exigențele intrinseci ale cadrului, ale simetriei. Autorul nu uită să sublinieze marea însemnătate a folclorului pentru iconografie, în special în hagiografie.

Nu știm dacă Louis Réau a fost întotdeauna fidel în analizele și expunerile de amănunt în raport cu concepțiile enunțate de el. Și iarăși nu știm dacă toate elaborările istorice ale lui Réau sînt peste tot exacte, sau dacă peste tot locul gustului său selectiv și ponderea sa exiologică nu au dat greș. Cert este însă, că ne aflăm în fața unei remarcabile întreprinderi, care vrea să cuprindă exhaustiv domeniul iconografiei creștine. Lucrarea merită toate laudele. Este de prisos să mai vorbesc despre bogala ei înzestrare bibliografică la fiecare capitol, de numeroasele planșe cu reproduceri iconografice, în condițiuni grafice ireproșabile, și așa mai departe.

V. I. ILIESCU

V. INSEMNARI

- Pr. D. BALASA, *Sihăstrile Ocidentale și Sfinții Ingeri* 662—666
 DANIELA BRATU, *Cîteva tipărituri necunoscută* 666—671
 SERBAN RAZEȘUL, B. P. Hasdeu despre mitropolitul Varlaam 672—674
 R. C., *Despre vechile construcții de temă din Oltenia* 674—675

VI. DOCUMENTE

- Pr. D. BALASA, *Pomeziul Bisericii Sf. Ion-Hera din Craiova, scris de Florea Dascălul din Drăgoești* 676—682

VII. SPICUIRI DIN PRESA

- TEODOR N. MANOLACHE, *Biserica ortodoxă romîna participă, alături de popor, la sărbătorirea unei prietenii romîno-sovietice; Not amănunțite despre biserica de cretă descoperită la Basarabi; Tradiție și inovație în pictura bisericească; Un reportaj literar despre mînăstirea Tismana; Despre Brincuş și satul lui natal; Manuscrisele Mării Moarte; Un apocrif al Genezei; «Studia Orientalia»; Problema religiei în Africa Neagră eliberată* 683—693

VIII. ACTUALITAȚI TEOLOGICE

- Prof. TEODOR M. POPESCU, *Știri variate: I. Biserica Ortodoxă. II. Bisericile eterodoxe: Biserica anglicană. III. Mișcarea Ecumenică. Raporturi cu caracter irenic ecumenist; Raporturi anglo-ortodoxe; O mărturie anglicană despre Biserica Ortodoxă* 694—697
 Diacon. Prof. EMILIAN VASILESCU, *Editări și traduceri de texte religioase* 697—702
 Prof. N. CHIȚESCU, *Apariția unui nou catehism al Bisericii ortodoxe în limba romîna* 702—707
 D. ALEXANDRU, *O discuție care se continuă: manuscrisele de la Marea Moartă; O importantă încercare de unire; Un pelerin rătăcit; Mărturie bizantină readusă la viață; O ușoară dezlegare a nodului gordian; Frământări anglicane* 708—713

IX. RECENZII ȘI NOTE BIBLIOGRAFICE

- Dr. IVAN PANTSCHOWSKI, *Psihologia religiei în lumina apologetic-creștină*, Sofia 1943, 310 pp. (Prof. Diacon. O. BUCEVȘCHI) 714—716
 WLADIMIR SAS-ZALOZIECKY, *Die byzantinische Baukunst in den Balkanländern und ihre Differenzierung unter abendländischen und islamisländischen Einwirkungen. Studien zur Kunstgeschichte der Balkanländer*, München 1955, R. Oldenbourg, 147 pp. + 16 pl. (V. I. ILIESCU) 716—717
 LOUIS REAU, *Iconographie de l'art chrétien*, Paris, Presses Universitaires de France, t. I. 1955, 480 pp., t. II, 1956, 470 pp. (V. I. ILIESCU) 717—720